

Simo Pöyhönen

9.9.2009

Dnro 100/62/2009

Opetusministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntönnne 14.8.2009/Dnro 21/010/2007

Yliopistolain ja siihen liittyvän lainsäädännön kokonaisuudistus

Akava ry esittää pyydettyä lausuntonaan luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yliopistoista sekä luonnoksesta opetusministeriön asetukseksi yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä seuraavan:

Akavan mielestä esitys yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä on oikeansuuntainen. Rahoitusmalli korostaa nykyistä mallia enemmän koulutuksen laatuun ja tuloksellisuuteen, mikä on ensiarvoisen tärkeää, että yliopistokoulutuksemme kilpailukyky kehitty. Laadun on kuitenkin jatkossa korostuttava huomattavasti esitettyä enemmän ja yliopistoja on palkittava tuloksista, ei tavoitteista. Akava korostaa kuitenkin, ettei rahoitusmalli saa johtaa koulutusmäärien kestävämmään mitoittamiseen puhtaasti rahoituksellisista syistä. Erityisesti suoritettujen tutkintojen ja tutkintotavoitteiden suhde rahoituksen määräytymisessä on asetettava siten, ettei se mahdollista yksiköille lisärahoituksen tavoittelemista kestävämmillä sisäänotto-, opiskelija- ja tutkintomäärillä.

Uudistukset rahoituksen laskentakriteereissä ovat jääneet kokonaisuutena varsin pieniksi, mikä on varsin perusteltua yliopistouudistuksen tuoman lisätyömäärän vuoksi. Jotta jatkossa kuitenkin laatu korostuisi kriteereissä nykyistä enemmän, on tulevien mittaristojen kehittämistyö aloitettava välittömästi. Samalla yliopistojen on kehitettävä seuranta- ja palautejärjestelmiään, jotta tätä informaatiota voidaan käyttää rahoituskriteeristön osana. Jo nyt esitettyssä mallissa laadullisia mittareita on, mutta niiden painoarvoa tulee jatkossa merkittävästi kasvattaa. Esimerkkeinä merkittävistä laadullisista mittareista ovat mm. opettaja-opiskelijasuhteluku, opetushenkilöstön pedagoginen pätevyys ja valmistumisen jälkeinen tyytyväisyys suoritettujen opintojen tuottamiin valmiuksiin. Valmistuneiden työllisyyden laatu on nostettava osaksi perusrahoituksen laskentakriteereitä pelkän työllisyysasteen tarkastelun sijaan. On opiskelijan oikeusturvakysymys, että koulutusmäärät ja opintojen markkinointi on järjestetty siten, että opiskelijalla on sekä realistinen käsitys tulevista työmarkkinoista että realistinen mahdollisuus saada koulutustaan vastaavaa työtä.

Rahoituksella tulee ohjata yliopistoja huolehtimaan myös laadukkaasta opetuksesta. Esimerkiksi henkilöstön osaamisen kehittämisen tulee olla yksi laatuindikaattoreista. Tätä voidaan mitata mm. henkilöstön kehittämiseen kohdennetun taloudellisen panostuksen prosenttiosuutena palkkasummasta. Palaute- ja arviointijärjestelmiä luotaessa myös henkilöstön on oltava mukana, sillä järjestelmien toteutustavalla on suuri merkitys henkilöstön jaksamiseen ja työmotivaatioon.

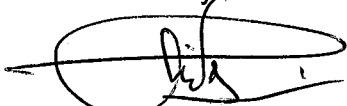
Rahoitusmallin perusteluissa todetaan, että tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen kannustetaan ottamalla huomioon resurssien suuntaamisessa mm. yliopiston saama kilpaillun tutkimusrahoituksen määrä ja yliopiston tieteellisen julkaisutoiminnan määrä. On tärkeää, että julkaisutoimintaa arvioitaessa huomioidaan alakohtaiset julkaisukäytäntöjen ja -tapojen erot. Samalla taiteellisen toiminnan on sisällyttävä relevanteilla aloilla osaksi laadun ja vaikuttavuuden arviointia.

Akava esittää, että jatkossa yhdeksi perusrahoituksen painopisteeksi otettaisiin se, miten yliopistot vastaavat kestävä kehityksen haasteisiin. Nyt merkittäväksi painopisteeksi nostetun kansainvälisyyden rinnalla kestävä kehitys on asia, joka haastaa kaikki yhteiskunnan olemassa olevat rakenteet. Myös koulutusjärjestelmän on vastattava tähän haasteeseen.

Laskentakriteereissä on luovuttu ns. kustannuskertoimista, minkä myötä alakohtaiset erot koulutuksen kustannuksissa eivät ole mallissa läpinäkyviä. Rahoitusjärjestelmän läpinäkyvyyttä on jatkossa parannettava. Myös kansainvälisyyden kriteeristöä on kehitettävä nykyisestä laajempaan suuntaan. Kansainvälisyys ei ole pelkkää opiskelija- ja tutkijaliikkuvuutta vaan myös esimerkiksi työskentelyä globaaleissa yrityksissä ja kansainvälistä yhteistyötä oman tehtävän sisällä.

Lopuksi Akava muistuttaa, että yliopistojen perusrahoituksen kehitys ei ole ollut alkuunkaan tarvittavalla tasolla, vaan nämä ovat joutuneet kilpailemaan samasta, opiskelijamäärään nähden reaalisesti pienenevästä summasta keskenään. Tämä kehitys ei voi jatkua, mikäli yliopistojen halutaan aidosti kilpailevan koulutuksen kansainvälisellä huipputasolla. Perusrahoitusta on vahvistettava ja sen kehitys on turvattava. Kaiken lähtökohta on se, että perusresursointi on kunnossa, jotta voidaan tavoitella korkeaa laatua. Kaikilla yliopistoilla tulee olla riittävät edellytykset sekä laadukkaaseen opetukseen että laadukkaaseen tutkimukseen. Perusrahoituksen on riitettävä kaikkien perustoimintojen laadukkaaseen toteuttamiseen. Rahoituksella on tuettava yliopistojen profiloitumista ja keskittymistä vahvuusalueisiinsa.

Akava ry



Matti Viljanen
puheenjohtaja



Minna Helle
edunvalvontajohtaja